

OTTO J. MÄKELÄ

PUHEENJOHTAJAN PALSTA

"Vain pieni flunssa"

VIRUKSEN AIHEUTTAMA epidemia levinnyt sairas. Noin 90 prosentilla tartuntatapauksista virus ei aiheuta minkäänlaisia oireita. Vaikka potilas ei itse tiedä saaneensa tartuntaa, hänen nenänielunsa eritteissä ja ulosteissaan on riittävästi viruksia muiden ihmisten tartuttamiseksi. Noin 5 prosentilla tartuntatapauksista tauti aiheuttaa lievän flunssan kaltaisen tilan, johon sisältyy kuumeilua (38–39 °C), väsymystä, lihasheikkoutta sekä yleisiä vilustumisen oireita. Vakavampia oireita esiintyy noin yhdellä prosentilla tartunnan saaneista. Vakavasti sairastuneilla kuolleisuus on noin 5–10 prosenttia; puolet toipuu kokonaan ja lopuilla esiintyy pysyviä haittoja.

Sairauden nimi on polio.

Ensimmäisen toimivan poliorokotteen kehitti Jonas Salk 1954 ja Albert Sabinin rokote tuli markkinoille muutaman vuoden päästä. Salkin rokote sisältää inaktivoituja viruksia ja se annetaan pistoksena; Sabinin elävää mutta heikennettyä virusta sisältävä rokote voidaan ottaa suun kautta. Salkin rokote on turvallinen, mutta antaa vain rajoitetun suojan; Sabinin rokotteeseen liittyy pieni rokote-polion tartuntariski (0,8–2 tapausta miljoonaa rokotettua kohti), mutta sen avulla saadaan pysyvämpi immuniteetti kuin Salkin rokotteella.

Vuosina 1950–1959 polioepidemiaat aiheuttivat 2 893 suomalaisen halvaantumisen, ja 8,2 prosenttia näistä johti potilaan kuolemaan. Synkin vuosi oli 1956, jolloin 619 halvauksen saaneesta menehtyi 37. Suomessa poliorokote otettiin osaksi kansallista rokoteohjelmaa vuodesta 1957. Vuonna 1960 polion aiheuttamia halvaustapauksia todettiin vielä 273, mutta 1961 halvaustapauksia oli vain 28 ja epidemia katsottiin päättyneeksi. Sen jälkeen oli todettu kahdeksan yksittäistä halvaustapauksia, joista vain yksi (vuonna 1963) voitiin varmistaa polion aiheuttamaksi.

Syksyllä 1984 vantaalaisesta pikkupojasta löytyi tyyppin 3 poliovirus, myöhemmin syksyllä Suomessa todettiin useita eri-ikäisiä halvausoireisia poliopotilaita. Tammikuussa 1985 heitä oli jo yhdeksän. Tutkijapiireissä tyyppin 3 aiheuttamaa polioepidemiaa oli kyllä osattu pelätä, koska käytössä ollut inaktivoituja polioviruksia sisältänyt Salk-tyyppinen rokote ei saanut kaikissa aikaaan vasta-aineita sitä vastaan. Loppuvuonna 1984 alle 18-vuotiaille (n. 1,8 miljoonaa) annettu Salk-perusrokote ei hillinnyt epidemiaa.

Kun sairastumisia alkoi ilmaantua myös aikuisille ja virusta löytyi joka puolella maata, päätettiin rokottaa koko väestö. Rokotekampanja toteutettiin sokeripalan avulla annetulla Sabin-rokotteella 10.2. – 15.3.1985 välisenä aikana, jonka sai noin 95 prosenttia suomalaisista.

Rokotevastaisuuttakin havaittiin. Polion pelko oli kuitenkin yhä vahvaa, sillä 1950-luvun epidemiat olivat vielä muistissa ja monien lähipiirissä oli yhä polion vaurioista kärsiviä. Korvaus rokotuksen aiheuttamasta rokote-poliotapauksesta maksettiin yhden aiemmin rokotettamattoman aikuisen kohdalla. Muhsalainen pikkutyttö halvaantui poliorokotuksen jälkeen Guillain-Barré-oireyhtymän seurauksena, korvauksia maksettiin jutun edettyä korkeimpaan oikeuteen, vaikka syy-yhteyttä rokotteeseen ei voitu osoittaa.

Takaisin nykyhetkeen.

Viimeiset kaksi vuotta olemme saaneet elää maailmanlaajuisesta COVID-19 pandemiana.

THL:n julkaisemissa tilastoissa syys/joulukuulta 2021 30–49-vuotiaiden ikäryhmässä sairaalahoidossa sataa tuhatta henkilöä kohden oli 49,32 rokotamatonta, 7,09 osittain rokotettua ja 1,73 täysin rokotettua. Rokotukset siis tehokkaasti estävät sairaalaan joutumista.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea epäilee alle viiden henkilön menehtyneen 2021 koronarokotteesta aiheutuneeseen haittaan. Rokotuksia maailmanlaajuisesti on annettu luokkaa 10 miljardia, eikä väitteistä huolimatta mitään suurta kuolonaaltoa ole nähty.

Rokotteiden vastustus (osin ilmeisesti tarkoituksellisten propagandakampanjojen seurauksena) on kuitenkin ollut voimakasta, eräät tahot ovat jopa ilmoittaneet, että kaikki rokotteiden ottaneet kuolevat muutaman vuoden kuluessa. Tällaista ei rokotteiden historiassa ole koskaan tapahtunut, ainoa vuosien viiveellä nähty rokotteiden vaikutus on ollut potilaiden selviäminen hengissä.

On varmasti totta että 100 vuoden päästä liki kaikki nyt rokotetut lienevät kuolleet, mutta saisiko näiltä maailmanlopun ennustajilta tiedon, milloin sen rokotuksen heidän mukaansa pitäisi alkaa tappaa ihmisiä pilvin pimein, eli milloin tällaisten väitteiden levittäminen loppuu?

Otto J. Mäkelä palasi Skepsiksen puheenjohtajaksi 2022. Hän on aikaisemmin toiminut puheenjohtajana 2013-2019.